

Birtalan Ferenc

A FÉLNÉGYES BAROM

Birtalan Ferenc
A félnégyes barom

HUNGAROVOK KIADÓ
Budapest, 2007

A kötet megjelenését
Csepel Önkormányzata segítette

ISBN 978-963-7504-51-8

TARTALOM

A világ elég szép

Varázslok
Mártély
A világ elég szép
Szinte hallom
Kertvers
Tizenegy haiku
Nyilas
Tavasza olvasó

Ítéletidő

Hideg legyen
Amire jöttél
Csepelégia
Lidérc
Ítéletidő
Holnap ha
Az elhagyott ház
Ballada
Amikor te is

Az álmok utolérnek

Mese egy népmeséről
Huzat
Bot
A víztoronynál
A félnégyes
Kis esti dal
Pár karcsapás
Merénylet
Malom
Az álmok utolérnek
Ma este fagy

Veronika

Félek kinyitni
Miért velem
Én és én
Negyven év
Vezekeltem
Napnarancs
Az Anna-megmaradás törvényéről
Ősz a Moszkva téren
Jézus!
Veronika

Szív-koszorú

A körön kívül
Damaszkusz felé
Banyavég
Diverzió
In memoriam H. T.
Vég-vers
Januárvaház
Rekviem egy elveszett rekviem fölött
Mikor a halak nem esznek
Nincs parázs
Tsepeli gavotte
A meghívó
A körön kívül
Üzenni még
P. S.:

Marad a dal...
Utószóféle egy mérföldkőre

A világ elég szép

Varázsolok

idehozok egy júliust
egy vízpartit egy fényeset
régit mikor még béke volt
ide hol jégben ébredek
idecsalok egy volt tavaszt
orgonaőrült májusost
az ég szeplőtlen tiszta kék
nem látszik akkor még a most
varázsolok egy őszt ide
aranyszín avart lépkedünk
még nem halál nem elmúlás
felhőtlen remény lép velünk
jöjjön ide egy régi tél
cserépkályhában tűz lobog
várjuk az Isten gyermekét
s hisszük lehetünk boldogok

Mártély

Mártély vize mély, szürke árok.
Öreg fák, alvó kormoránok.
Szél se leng rá az ősi csendre.
Égre bámul a békalencse.
Útján elindul, ég a Nap.
Születőben a pirkadat.
Haláltalanul tiszta minden.
Magam vagyok, s talán az Isten.

A világ elég szép

(Martinovics utcai képeslap)

Az utcánkban csacsik húznak
megrakott szekérekét.
Bakon ülő kocsis úrnak
a világ elég szép.

Szomját oltani a kocsmá
nyitva tart napestig.
Jövet-menet kis borocska:
a világ de tetszik!

A szamarak bandukolnak
piactól hazáig.
Ha kihuny a kocsmablak,
Úrjézus világít.

Csacsifogat föl-alá jár.
Utca, kocsmá vásik.
Iázik két kicsi szamár:
volt is, lesz is másik!

Szinte hallom

ruhája hosszú
téglaszín
cipője se látszik
a téren
mint pallón billeg át
nem tudni bolond-e
vagy csak játszik
kezével hosszú pánton
tenyéryni táskát hintál
nem is billeg
inkább ring már
szökell
fordulnék másfelé
de hiába
nézni kell
nem tudom mit rejt
mennyi évet
a nád-sudár termet
virág bokor felé hajol
arra gondolnék gyermek
bolond-e
vagy csak játszik
káprázat
valóság
megy át a téren hajladozva
megáll oldalt lép
tán habozva
merre fontosabb épp mennie
táska ruha
nem ér a földre le
fölötte úszik el
szürke-ősz hajába szél kap
szinte hallom
énekel

Kertvers

volt:

azt a verset írtam

kert ölelt fáink bokraink

azután minden szétesik
japánbirs füge semmi sincs
én emlékszem csak
a jegenyenyárra
nincs karomban ringatott
kertversem óriása
kifakult a vérborbolyák rőtje
utánuk semmi
s hol ami volt előtte
orgonák drága-szépek
nem nyíltok hogy a
meggyfát köszöntsétek
mert meggyfa sincs
se borókák se ciprusok
se mandulavirágok szűz-fehérbe
ágyazott rózsaszín bibéje
hol az ezüst a feketefenyők
ahol rigódalárdák csapatja nőtt
hol a vers mit fűbe írtam
barkatanúk
kik biztattak kibírjam
mikor a szó már szétesett

egyetlen hű maradt: a kert

Uram nem néztél arra le
íriszek kéklették gyászomat
sírt utánam a berkenye

az volt a kert hol mályva halt

az volt a kert hol rózsza nyílt

hogy egyszer majd betonba mard

íme: hogy halott versbe írd

Tizenegy haiku

jó Héphaistos
a patkót rávered-e
hogy ideérjen
simítsd ki tollad
nem jön több téli szombat
rigóleánykám
lepkeszárnyakat
röpít a nyár szemedre
virágvarázsnap

gyeplőt feszesre:
indulj Hold udvarából
cinóbereste
borzongsz barátom
amikor halnak a fák
tudd: születnek is
kalózos őszben
tépett elkoszlott felhők
: mi lett belőlem
ősz hova lettél
s hova gyöngymosolyú te
sose volt nyárból
van ötven ága
ragyogj hadd öregedjen
Napocska drága
fagy: februármány
havat karvalyzó tél zúg
március: várj rám
közeli télvég
pedig mennyire élnék
de csal a mélység
menyasszonyfátylat
görget a szél: vége az
akácfanásznak

Nyilas

(Herminának)

i-k a-k
á-k i-k
akik
nyit zár
kis száj
kit vár
engem
nem nem
nyilas
jegyében
ő vigyázza
igézi áldja
lányka leányka
látja álmát
nézi
virágzik
nő föl a naphoz
fényben lángzik

úzi szavakkal
álnok ne jöjjön
apja ha táltos
ébren regöljön
rontást gonoszra
igéket szépre
nyilas jegyére
átkot a rosszra

Tavasza olvasó

Tavasza!
Neked van igazad,
nem a halálnak.
Reményt, szerelmet
csak megújulás ad.
Jácintok lándzsái égre döfnek,
hiába gyötörték márciust,
rigók robbantják szét a csöndet.

Tavasza!
Neked van igazad!
A halál múlandó, semmi!
Ha elmegyek, mindig lesz,
kinek lenni kell, lenni!
Hiába millió szétvert fészek,
más madarak jönnek,
újra rakják az egészet.

Tavasza!
Neked van igazad!
Engedd, virágozzon május.
Menjenek holtakhoz a holtak,
te az étellel mindig tovább juss!
Tavasza, nekod van igazad!
ne vissza, ne rám nézz:
Fiamat szeresd! Lányomat!

Ítéletidő

Hideg legyen

ha nem hiszel már senkiben
neked se higgyen senki sem
ha nincs hazád se istened
sehol és senki nincs veled
hol holt a szó ott hang se kell
nincs aki hallja nem felel
üres világ szív se dobban
hiány lüktet rossz sorokban
vers se kell se szálló lepke
se mese a gyermekekbe
kéz se kell hogy simogasson
becéző szó nem kell asszony
és ágy se kell se szép halál
és ősz se kell tavasz se nyár
hideg legyen vak kőkemény
ne süssön nap hol nincs remény
nézzél egy messzi csillagot
s felejtse el régen nincsen ott

Amire jöttél

minden mi van még verset ölt
való valótlán versjelölt
minden mi szó volt téged ölt
minden ígéret lesz ha lesz
szülni fogsz éppen vagy temetsz
amire jöttél az lehetsz
magad árulod el magad
istent szerelmed megtagadd
csaló elárult is te vagy
hűtlennek jöttél légy galád
szúrjon kopja vágjon le bárd
hazátlanul hagyott anyád
csillagok közé oszt az ég
kihúlt szavak vak ékszerét
ribanc kis szél szór szertesztét

Csepelégia

A ház amelyben most lakom
éltem nyugati felén
túl rosszlelkű gyáron
már eltűnésremény
így őszelön ha alkonyod
ikerboróka-kúp köszönt
utolsó teled alhatod
aztán majd lesd a vízözönt.

Hol most lakom a ház amely
csak pillafény csak buksi csönd
ha kérdlek én hát úgy felelj
galambként búgd mint méh dönögd
hogy alkonyánt hogy őszülén
amottan tél itt kert virág
fut indán föl e költemény
s lent titkos férgek foga rág.

Lidérc

most álmodom a kert havas
nincs lábnyomom nincsen tavasz
rigó röpül rian tovább
fázósan ring a barkaág

ökör szamár kis-Betlehem
Jézusra vár szép gyermekem
a csillag fönt nézd tényleg ott
fenyőillat hű pásztorok

havas a kert tavasz sehol
nem látni jelt csillag se hold
ébred a nap fém-tiszta ég
megindultak Heródesék

Ítéletidő

Szívünkig fagy ne érjen,
szükségünk van vigaszra.
A riadt gesztenyéket
muzsikás ősz virrasztja.

Ruháink szerteszt,
didergünk tűzreményben.
Két lator, keresztes ég,
és Jézus nincs középen.

Holnap ha

Holnap, ha reggel ébredek,
mert zúg az ócska csaptelep,
összerakom pár göncömet,
s megyek a francba, ég veled.

Volt néhány évünk, véget ért.
Elromlott, mindegy is, miért,
hagyjuk hát végre, kit mi sért,
ez, amit ránk a sors kimért.

Megyek, még őrök ízeket,
keserűt, viszem nincsedet,
savanyút, őszi-nedveset.
Remeg a múltó kert, remeg.

Elromlott, mindegy is, miért.
Holnapra hó jön, eltemet.
A jó, a rossz eddig kísért.
Marad az ócska csaptelep.

Az elhagyott ház

Félig-hullt redőny. Poros, törött üveg.
Ablakközben fakult gyertyák díszlenek.
Mintha sehonnan: őszi nap világít
a romló házfalhoz igézve Kosztolányit.

Nincs több varázs. A szobában szürke semmi.
A láb indulna, vinne, de innen hova menni?
Próbálok. Ha bent egy lámpa gyúlna...
ha rég-halt hangok szólalnának újra...

és minden mozdulna, minden nevetne...
és hinni kezdenéd: talán még lehetne...
Talán mi lett, mind képzeled csak voltnak...
ám semmiből csak semmi, ami rád omolhat.

Ballada

(Zselykének)

Leányom balladát kért, balladát,
s én mindent a lányoméért, legyen tehát.
Bár tudja ő is, nincsenek ma bárdok,
talán e verssel senkinek sem ártok,
hideg van, ármány, perceink mérgezettek,
s darabjai egy szörnyű gépezetnek,
a nagy házak egyikében éldegélünk,
és ott remélünk.

A lányom balladát kért: kapja meg!
Ha apja költő, mást mit tehet,
elmondja azt, mi mára jut,
a balladát, a legkisebb fiút,
ki úgy érezte, minden elveszett,
hogy beteljesült minden nem-lehet,
hogy nem-romolni jobban nem lehet.
Bizony, tévedett.

A lányom balladát kért. Tudja-e,
a ballada most történik vele,
a legkisebb fiú leánya ő,
rá maradt minden remény, erő,
hogy egy történetet beteljesítsen,
mert hazug világban nincsen isten,
se királyfi, ki sárkányoktól mentené meg.
Fölfogja. Ébred.

A lányom balladát kért, súlyosat,
és érzi már, cipelni kell a súlyokat,
és nem számít az se: Wales, Csepel,
a jogokért halni, élni kell.
Nincs jó recept, nincs tiszta képlet,
semmit sem ér sok talmi részlet.
Ki fényes gyöngyért adja el magát,
nem kap balladát.

Amikor te is

a főhelyen nem isten ül
mert nem tudok már istenül
aki voltam az jön mögöttem
ahogy írták: megördögödtem

dobom az álmodot vetem gödörbe
költöm mi maradt borra sörre
volt-tisztességem összerámol
nem szüzek jönnek a kuplerájából

romlottak szépek elbaszottak
hogyan érdemelnék náluk jobbat
mi jelre várok hogy vegyem észre
korbács kell nem liliom a kézbe

nyitom a markom menjen a francba
ne levesbe a béke galambja
befűszerezve olajfaággal
kész az ebéd de nincs madárdal

üres az ég a harang tátog
üvölném: ezt akartátok
hiába minden kifogy a versem
motyogom csak: megérdemeltem

jaj kicsi lányom jaj kicsi lányom
gonosz álmaid nem én csinálom
jaj mi lesz veled jaj mi lesz veled
amikor te is fölismered

Az álmok utolérnek

Mese egy népmeséről

Volt egy család, de most már nincsen.
Fölordódott, mint szappan a vízben,
s ha látszik valahol némi habja,
eltűnik az is, miért maradna?
Volt egy mese: szegénység, sok gyerek
– mert egy mesébe ezek kellene –,
tollruhát kaptak, égre szálltak,
egyet hagytak csak, árvaságnak.

Utánuk indult, kereste őket,
nyűtte, nyűtte az esztendőket,
bocskorok szakadtak, semmi nyom,
elmaradt az ígért jutalom.
Becsapták ördögök, tündék, óriások,
de hiába fegyver, hiába átkok,
tudta: történhet itt akármi,
a mese nem fog jól összeállni.

Maradt szegénynek: lett fia, lánya,
mégsem múlt el a mese hiánya.
Napok múltak, évek, lett reggel, este,
menni kellett, tovább kellett keresse,
mert ha jogot veszni hagy, igazságot,
őt is dögleni hagyják a királyok,
s milyen haza marad a gyerekeknek,
ahol az apák nem tesznek végre rendet?

Huzat

húz az ablak
a hideg mélyen a csontokig hatol
teát készítek magamnak
de asztalomnál már fájl a toll
géppenét zúg a ventilátor
meg lehet szokni nem nagy ügy
az ember úgyis kifordul magából
a szürküléshez ez is jó ürügy
az indiánok hová lettek
gyerekkorom szép álmai
leáldozott a Whinchestereknek
s Bórharisnya is már ami
nem versenyezhet Batman-ekkel
Sólyomszem Jumurdzsák Csingacsjuk
egy pár kütyü néhány elem kell
megszokunk minden rossz kamut
tévét kapcsolunk dől a vér
vagy demokraták anyáznak éppen
miattam csak a voksomér'
de mért igen vagy épp miért nem
makrogazdák csicskák ugatnak
söpör a szél mocskot takarít
itt ülök húz az ócska ablak
a hideg elér a csontokig

Bot

újra utcán a kézformájú bot
huszonnégy év után
már nem te fogod
gránátra fonódnak a görcsös ujjak
markomba beleillik
cirill betűk fogom a háborúkat
1914-1915 Oroszország
körbefutó kopott levelek
szúette faragott ág
hányadik voltál ki elejtette
melyik megfejthetetlen
ki betakarózott a csendbe
kiről nem szólnak a történetek
mert nincs aki tudja
nincsenek akik meséljenek
hol a fa hol a faragó kéz
hol a hazavágyás
lövészárokban vacogó félsz

hol aki elhozta ide messze
a nagy hegyeken át
hol kellett eleressze
a makkos-leveles fát kik bújtatták
míg a szű kidöglött belőle
s kezedből kiverte az iszonyú rák
törött volt amikor visszakaptam
nem tehetsz róla
évekig ide-oda raktam
csak látni ne kelljen
de lehet-e védekezni
gennyedő romló sorsunk ellen
háromszoros rézabroncsba fogtam
friss pácolás lakk
s pihent a sarokban
esernyő sétabot mellett
közeledve a századik évhez
senkinek se kellett
most újra utcán a kézformájú bot
meg-megállok mintha az időben
rossz gerinc szív támaszkodok
szúvas roppant huszadik század
vajon használtak-e a leckék
vagy terjedjenek tovább az árnyak
s botorkálunk számkivetettek
maradékai egy régi világnak
idevetve az új évezrednek

A víztoronynál

mocsok mindenütt
a víztorony valószínűtlen óriás tölcsérgomba
sejteni csak
beburkolózik nyálas szürke ködbe
gyere új év
reményekkel gyere
a régit földbe
föl-alá
nap-nap után
ez a sétajarat
kezemben csukott esernyő
épülnek omlanak a házak

megkerülöm a Szent Imre teret
piros-bogyós bokrok sora kísér
s vissza a Kossuth Lajos utcán
amíg a szem elér

leveleit az orgona rügyekbe zárja
várja márciust
feszül a rügyek magánya

négy óra sincs
s tolakszik már az este
lombtalan fák
betonfalak közt átszüremlő ének
panel-Chopin

mintha sosem volt volna nyár
itt élek
szemben a víztoronnyal
ahol a madár se jár

A félnégyes

a Szent Imre téren ahol a Hév megáll
s valaha egy vekni kenyeret nyomtak
a kezét zsebében tartó Lenin hóna alá
a fotósbolt bejáratánál
támaszkodik befelé néz beszél
fején fekete kendő megkötve hátul
az egész alak olyan régimódi rockeres
eleinte azt hittem a szomszéd zöldségkereskedő
idejét múlatja az optikussal
aztán teltek a napok hetek
s hogy támasztotta tovább az ajtóoszlopot
kezdett gyanús lenni a dolog
a zöldségboltban mindig volt ki dolgozott
de őt belül nem láttam soha
hajléktalan – mondta a lányom – bolond
ugyanaz a póz ugyanaz az ajtó
hót-koszorú ruha
tiltakoztam még – ugyan ne mondd
de a tények túlon túl egybe estek
fogytak érveim fogyott a tán esetleg
egyszer
mert én is inkább csak magamba' járok
hangos szitokszavakkal valaki mögöttem jött perelt
nem fordultam vissza igazán nem érdekelt

ahogy mellém ért s továbbhaladt
jellegzetesen csoszsanó láb csámpás bakancs
fölsimertem: a fotósbolt-ajtós-rockeres
kit addig csak egy helyben állni láttam
megy mellettem hadonászik integet
s káromkodik bizony
figyelmen kívül hagyva az illemet
valami rosszéletű némbert szapulva
nem volt mellette senki se de ő pörölt vele
hogyan szemét a világ s te vagy a mocska te
te ócska kurva

ment csoszogva s én szokás szerint
a magam tempójánál maradva
tovább a megszokott úton
kicsit figyelve még a hangra
hirtelen belerettentem:
ugyan néznek-e így engem
ki Csepelt nap mint nap botommal tekergem
lehet hogy beszélek is
s ha szembe jönnek
nem érdekel szemem se rebben

nem mindegy ajtó körbe-út
lehet én is rég legenda lettem
nézd: a félnégyes barom
mutat az optikus az ablakon
a zöldséges bólint
s a rocker mondja mondja

Kis esti dal

meghasad barnul a
    szilvafa kérge
simul a balta
    a bicska a kézbe
bodzavirág hull
    kékül a bokron
dől a világ rám
    télre agyonnyom
volt tavaszom szép
    mandulafa-ágon
nincs szeretóm rég
    épül a halálom

Pár karcsapás

minden álmomban valami rossz van
már az elalvás is nehéz
kis nyugtató fél Eunoctin
vacak az éj és kín az ébredés
valamit nem érek el soha
persze mindig de valahogy mégsem
máskor majdnem meghalok
kicsit csupán soha nem egészen

gyerekkoromban mennyit röptem
pár karcsapás az égbe vitt
most vonatok autók törnek össze
visszavágták az angyal szárnyait

apám kísértett szegény volt nyöszörgött
pedig sírni sose láttam
feküdt félig egy ócska tródlin:
fiam meghalok gégerákban
de hisz ő volt a kivétel eddig
elkerülték a tumorok
s ha hihetek a boncmesternek
bármi de nem az volt az ok
ám az álmat ez nem érdekli
átrajzol múltat és jelent
tompíthatnám vad gyógyszerekkel
de helyre állna-e a rend

mit tegyek hát ha küzdenem kell
harc nélkül föl nem adhatom
végtelen lesz-ami-leszben
kell egy hajnalon összeomlanom

Merénylet

nem tudom a bombát ki hozza
a robbanásról sem tudok
bekerül-e a hírlapokba
ha lesznek utána hírlapok

kezed épp kezembe lesz-e
nevetésre áll-e szád
délelőtt lesz tán koraeste
rajtad a legszebbik ruhád

hajad ráhull a homlokodra
nevetve veted föl fejed
nevetsz mint esik vissza újra
s én nevetek azon hogy nevensz

a bombát ki hozza nem tudom
szemed a fontos mosolyod
utánunk maradhat-e nyom
én sem tudom te sem tudod

boldogok leszünk akkor éppen
a bomba ugyan mit jelent
utolsó percig kéz a kézben
robbanás előtti béna csend

utánunk már a semmi jön
a volttalan az űr-hideg
körben vak csillagos közöny
ránk se néznek az istenek

Malom

vázlat fölrömp várlak	tátog a sírom ásod	mélyre haragvó éjbe
ments ki mentselek lenni	malom örölj meg hagyom	vétek magunkért értsed
fogj át halálnak foglyát	te lány minden vagy hiány	engedd legyek a csended

Ma este fagy

zsebre tett kezek
zaklató hó
csoszog a ninctelen
hátán motyó
benne üveg pár fémdarab
már nem tart soká
ma este fagy

kenyered legyen
mormolom
egy kis meleg
s pár kortynyi szeszt
igézgetek
egy száraz szegletet
ahol a szél
csak épp neszez

nem lesz gyilkos
se áldozat
a fagyott álmokat
kiolvasztja a reggel

menj az ablaktól
feledd el

Veronika

Félek kinyitni

a hajnal értem jött megint
egy kicsit hogy megriasszon
szememben rossz álmom maradt
mint újabban szokás szerint
lehetne bennem félelem
gyakoriak az ómenek
odakintről vad tél ijeszt
mit akarsz tőlem Istenem
elvitted hatvan évemet
tudok amennyit tudhatok
ám a rejtély mindegyre több
s hogy megfejtsem nem engeded
szavak kínoznak verssorok
pedig mi minden fontosabb
játékok közt mint kisgyerek
elveszek lassan elfogyok
tavasz készül kankalin vár
lehet még engedsz pár tavaszt
pár májusos varázslatot
de a lényeg megkopott már
sokból vagyok egy ember itt
néha okos gyakran balga
ez a hajnal most megriaszt
félek kinyitni titkait

Miért velem

ahogy elértem házatokhoz az ablakból kihajoltál
integettéll s mondtál valamit láttam a szádról
de mintha álmom lenne az egész és ott se volnál
zivataroként zúdult közénk a hiányzom hiányzol
próbáltad újra újra mondani figyeltelek feszülten
épp akkor jött a HÉV is mellettem autók húztak el
láttam a szád kezded mozog de feléd hiába küldtem
ahogy te távolodtál én is egyre nem ért el semmi jel
az autót is ellopták akkor éjjel átkutattam a teret
kérdeztem minden arra járót de a tolvaj messze már
miért velem történnek ilyesmik az ég hogy bassza meg
hányinger kerülget gyomorgörcs amikor álmos este vár
megint a ház megint az ablak megint a száj a kéz
és minden messzi ködbe veszve megint az út az út
reménytelen hogy odaérjek fogy az erőm időm kevés
és nem tudom neked elmesélni mert nem hagynak tanút

Én és én

hangokat hallottam
valaki kérdezett
feleltem
nem töprengtem túl sokat
a szomszédból
gondoltam
onnan jött a kérdés
s kicsit később megint
fölizgatott
mind jobban figyeltem
nem válaszolt a csend
nem
a szomszéd hallgatott
talán hallgatja ahogy hallgatók
ennyire nem tévedhetek
persze tudom jól öregszem
de nem vagyok még teljesen süket
hallottam egész biztosan
a kérdéseket

aztán újra
mintha közelebből jönne
a hang oly ismerős
belecsobban a csöndbe
de nincs mellettem senki se
hát vaksi is vagyok kicsit
de ennyire
hülyeség motyogtam
ám nem jutottam semmire

– orvoshoz megyek
valami szart csak ad
ne halljam ezeket
a furcsa hangokat
– orvoshoz ugyan minek
csak nem gondolod
hogyan segítenek
– dehogynem
s mit sem törődve már a hanggal
vitatkoztam magammal

hát jól összeszoktunk
unásig ismert életemmel
pár ócska székkal asztallal
rossz kredenccel
hogy gyomrom ne bántson
kis leves
és lényeges
hogy az ember senkinek se ártson
fölösleges
tenni-venni kell amíg muszáj
kis kérdésekre is felelni
mit rég nem a szív diktál
a száj

nem maradt itt semmi senki
nincs kérdés nincs kinek felelni
én és én csak mi ketten
rám tört a csönd
a túsza lettem

Negyven év

január
nincs semennyi hold
az emlékek olyan messze szöktek
utol soha nem érem őket

talán ha
újra küzdenék
összekotorhatnék egy csöpp reményt
s hinnék mint annyi annyi évig

negyven év
azóta nem vagy
próbáltalak Istenem de hányszor
megkeresni mert úgy hiányzol

jeges föld
vér se szivárog
csak jönnek a mocsok januárok
az elmúlás buldózerei

hiába
nem sikerültek
a próbálkozások mit tehetek
szerencsétlen vén buta árva

hát megyek
egyre közelebb
tudtad-e rákötözted a bombát
arra ki csak téged szeretett

Vezekeltem

a kezedre emlékszem a szádra
lehet már ősz volt kint lehet
valahogy átmenekültünk a nyárba
azután halálig veled

ahogy szólsz a hangodra emlékszem
ahogy kérdezed: szeretsz-e
s én itt fekszem azóta is csak ébren
te feszítettél keresztre

nem megyek hozzád már évek óta
hittem így könnyebb lesz talán
de nem kudarcba fulladt minden próba
te vagy az egyetlen hiány

az időm elfogy lassan letelik
bűneimért vezekeltem
élek ameddig muszáj s megengedik
hogyan itt tartsalak a versben

a hangod szád kezed emlékezem
érezlek tapintható vagy
amíg maradnom kell dolgomat teszem
soha nem mondtam le rólad

Napnarancs

olvasok
szemed sehol sincs
nem vagyok

számolok
szeretett széthullt
sár homok

eltemet
rám omlasztattak
mindenek

nincs se nincs
fényed a volt már
éj megint

hámozom
narancsnapomat
eldobom

Az Anna-megmaradás törvényéről

megint az éjjelek félálomállapot
képtelen vagyok nyugodni minden forog
semmiségeket fontosnak gondolok
s reggel töprenkedem mire mi volt az ok
ma hajnalban is magával rántott az örvény
Annára gondoltam: persze a törvény
mit próbáltak alkalmazni Leninre:
élt él élni fog de nem sokra vitte
legalább is ami az állapotát illeti
balzsamok kemikáliák jutottak neki
de az Anna-megmaradást ismeri sok magyar
s egy-egy hallatán Gyulát idéz hamar
én is – avatott – végigkutattam családomat
összeálltak az örökök egy egész csapat
mégsem ők kik álmod megkavarták
föl-fölbukni vélek egy másik Annát
kit jószerevével alig ismerem
bár mit tagadjam ő a híresebb
s mert őt is a törvény szerint tekintem
kiváltsága van de vártam visszaintsen
hogy vitatható juhászgyulaságom
valahogy rokonok vagyunk költői ágon
s bár úgy tudom senki se méltatta még
ferenceknek múltó hajszínét
legfennebb rőfkötéssel mérhető seggét
szerintem van a költészetben ferencjelenlét
s míg élek nekem nagyon hiányozni fog
az intés mit örökkévalóságából Anna megtagadott

Ősz a Moszkva téren

te lány
te ringó fenekű
te szép
feszes farmeredben
merre menekülsz
a taknyos őszből
ha ez az elmúlás-idő
nyomodba ér
s csak sír utánad
nyöszörög
az üres
Moszkva tér

Jézus!

Júdás eladott
egyszer
csókkal jelölt meg Égi Király
sok volt-e vagy kevés az ezüst
annyi amennyi jár

Péter háromszor megtagadott
sumákolt az istenadta
s lám Egyházát Jézus
Kősziklára rakta

ki volt bűnösebb
egyik vagy a másik
hogyan valódi-e a seb
ki belenyúlt
mehetünk Tamásig

Júdásnak szólni kellett volna:
a kárhozat elől szökj el
magát kötélre vetve
Apád elé állt
míg mentél a keresztre

s mit tennék én
haladva Emmauszba
igazolnám a lelke
hogyan Ő volt Ő bizony
utólag fölismertem
én nem tudom
mennyi van Belőle bennem
ha Ő az Egy
a kérdést föl se kéne tennem
ha én az Ő és ő az Én
súlytalan a rátestált remény

én nem mondom
Uram Uram
naponta százszor
de mi van a szívemben
tudja Ő
mindig időben rám szól
nem dorongol átkoz
nem lenne illő
A Nagy Királyhoz
súg mint a szellő
mint a Lélek
úgy érzem akkor
semmitől se félek

beszélnek nyálzó pofával
szeretetről
a Te nagyságod
őket is Te emeled föl
bár lehetnének Ferencek
Terézek

tudod az a pici albán
s a tű fokáról még nem is beszélek
hogy ott születél nőttél föl a szalmán
s mit számítottak döntöttek el
a pénzek

az éjjel láttalak
melletted Buddha
Mekkába mentetek mondván
ha nem jön Mohamed
Békével Szeretettel
menjen a hegy

szavak cséplése
Rólad Uram Rólad
ki benne vagy az egyben
s velünk halandó vagy
szavak a halálról
arról ahogy élek
itt minden ajándék
minden Végítélet

hiszlek-e tagadlak
tudhatja-e bárki
adott az Út az Élet
csak végig kell járni
lett-légyen bármi
s eddig akármilyen vád ért
Atyád Te s a Lélek
adattattak
az Igazságért

Veronika

passióm legenda-e
ma érdektelen
miként töviskoszorúm keresztem

nem utánozni akartam
mikor terhemet cipelve-vonva
ezerszer elestem

leköptek kiröhögtek
volt kinek szemében
vérszínűvé váltak a könnyek

sodort vak harag árja
a Domb felé
magángolgotámra

tudtam: így kell lennie
kik ünnepeltek
nem mer követni senki se

kik hirdették: király vagy
ma hóhérekre adnak
csere-Barrabásnak

kétezer év után nincs így rendben
több remény kellene
mint hozomra hinni kegyelemben

passióm legenda-e érdektelen
mi előttem volt mindegy
mi utánam: legyen

ám kell örömhír is mára:
valaki megtörölte arcomat
fülembé súgott: *nem volt hiába*

esendők vagyunk esendők
láttam amikor visszanéztem
magához szorította a kendőt

Szív-koszorú

a lég jeges
lebeg a templom hajója
valahol alszik a tavasz
ma itt csak tél lehet
bűneit zsvány szelekbe gyónja

Kodály Bárdos Hindemith
vajon lejt-e Isten
s ha nem hát miért nincsen itt
azért hogy keserítsen

tenor szelíd alt basszusok
kint fázó villamos cikázik
szívem megbúvik fél vacog
és készülődik már a rög
följutni koronáriáig

marad-e jut-e mára álom
persze még éjszakám ha van
s ha nem leszek kinek hiányzom
túrót eszik a cigány tadam

* * *

még tart az éjszaka
fényei a óról az ablakig verődnek
ismerem őket
álmok leszállópályáit szegélyezik
míg hazatér a lélek
mutatják az utat a pislákoló reménynek

még tart az éjszaka
csöndre szögezve hallgatok
adják-veszik az álmokat
kufár ördögök vagy épp az angyalok
lányom a másik szobában szuszog
szája nyitva egy picit
mosoly fut át szemhéja alatt
most szépet álmodik

még tart az éjszaka
de fűtenek már az automata pécek
fölszállhasson illata
a mindennapi kenyérnek
valaki az utcán siet
lépései fagyról csikorognak
ő is valakije valakinek
része a hajnali áldozatnak

de még tart az éjszaka
hallgatok feszítve csöndre
várom a hajnalt a derengőt
csak jönne már jönne

* * *

valami fellengzőset kellene írni
éreztem kaptam jeleket persze
meghökkenőt hogy így meg úgy
s valaki biztosan gondomat viselte

az igazság egyszerűbb más
fáradtság légszomj félelem
papírt köpő elektrokardiográf
mutatja ez még a jelen

muris oxigén-bajuszkötő
fontoskodó és közömbös arcok
sós-vizes flakonból lefutó cső
ha Isten hagyja még kitartok

darabnyi halott szívizom
nincs akit átkozzak nincs miért
leírom hát mert leírhatom
lúktet remeg a koronaér

* * *

fölbredtem: itt voltál velem
rossz-álomhozók az éjszakák
már kellene a gyógyszerek
pszichésen bár a vérnyomást
ne essen szét a szív kezelni kell
két ébrenlét közötti pillanat
igazolja jelenlétedet
s talán egy ismeretlen illat is
csaló kis Cipolla-képzelt
hiányra lel és megteremt

fölbredtem: itt voltál tudom
nem baj hogy nincsen semmi nyom
hazám vagy istenem hitem
jövőtlenységben tárgyaltalan jelen
érdektelen időm meddig maraszt
zuhanyzom fölrajkom a szívritmus-tapaszt
tudjad hogy élek létezem
lúktethesd ritmusom velem
úttalan-úton üzenek gyere
ha nem vagyok nem lehetsz te se

* * *

mikor széthull a hónapok neve
a történetek csomókban hevernek
nincs amit várj a holnapoktól
ne akard átjátszani Istenemre: ne

hagyd a dolgukat a kóklerekre
az ő szakmájuk az ámítás
te agyad szakadó szitáján mi
fönnmarad kutasd a maradék este

egy-egy csillagát ha fényesedve
vagy épp hunyóban föltűnik
vedd törölgesd szép szavakkal
egyszer tán még a reményt derengje

vagy add föl tűnj a csendbe
semmivé lesz minden semmivé
ki írt verset csinált szobrokat
dobd el a vésőt tolladat tedd le

s nem volt értelme semminek se
de jó volt s hiába minek tagadni
születni lenni nem-maradni
ennyire vagyunk jók ennyire

A körön kívül

Damaszkusz felé

egy aranyért anyádat letagadod
kettőért a szeretődöt
háromért magad is eladod
de ki kér tebelőled

Banyavég

vasorra volt
szakmája bába
az erdőben élt
egy ócska házba'
piskóta körben
csoki grillázs
cégérén ennyi:
banya village
Jancsi és Juliska
vagy fordítva tán
kint kódorogtak
ebéd után
mi volt a vonzóbb
a szörp a habcsók
lapátra kerültek
a kis csavargók
történetünknek
itt vége lehetne
Juliska Jancsi
a bába desszertje
ám a mesélő
nem ezt akarta
s következik
a dráma csavarja
türelmetlen lett
az erdő réme
lapátra kapott
s be a kemencébe
így aztán mindennek
jó vége lett
gyermekeket a jog
akkor se büntetett
megúszták hát
a kis bitangok
aztán az egész falut
nyírták ki en bloc

Diverzió

A galamb újra fölszállt
– szólt Aljechin Capablankának. –
Ön mit gondol, visszatér?
Vezér f4, Mihail, gyalogáldozat
– fordult Botvinyik Talhoz –,
te nyugatra mégy, én pedig északra...

In memoriam H. T.

már ennyi csak
szavakkal összezárva
szigorítottban
esély sincs szabadulásra
maradok az a link alak
ki lényegében mindönkben ott van
de hát kinek-kinek sikerül megfékeznie
aztán csak holtodiglan holtomiglan
nem kell félnie
minden mint remélte pont olyan
olyan a nője ura is
a porontyok szakasztott másaik
hogya az egész kicsit hamis
mért akarnák más álmait
nekem a szavak
nagy dolog
míg az álmok szanaszét alszanak
én álmodok
tekintetem tán réveteg
költőnyit éppen
és ritkán tévedek

de ha mégis azért mégsem
perfekt beszélek váteszül
nyerésre persze nincs reményem
a vérem néha felhevül
még megmarad a véredényben
már ennyi csak
szabad vers szabadláb
a szó is néha megbicsak
lik
nem jártam én se meg
Conakryt
rendőr nekem se integess

Vég-vers

elfogyott minden muníció
üresek a lőpormalmok
nincs forró leves
nincs szurok

a várudvaron
szipogó kölykök
füst-koszorú asszonyok

ostromlétrák
kúszik az ellen

véres kopjára támaszkodik a bajnok
kiköp
indul a világ
az isten ellen

Januárvaház

Odaadom autómata a
z erőlevesedért, automata.

Utassy Joe-nak főzd meg,
hadd melegedjen

ebben az anyátlan,
kurva hidegben!

Rekviem egy elveszett rekviem fölött

*„csak én dünnyögök egy holt kutya mellett”
„pár szőrös csomó tapad surrogó kerekre”*

Egy régen elveszett verset kerestem.
Most már tudom: nem található.
Suta hasonlaltat mutatok a vízcsöppre,
mindegy: pocsolóába vagy tengerbe estem.

Biztosan nyár volt. A Filatori-gátnál,
jó harminc éve. Egy toronyházban laktunk
– s bár felhők már akkor is jöttek-mentek –,
állítom: az még nem egy kitalált nyár.

Mert hét-közben esett s kint gomba várt,
a Pilist kutattuk földszagú vasárnapon.
Délután, mert délelőtt még Sződligetnél úsztunk,
majd meglátogattuk Szentlászlón Gyulát.

Akkor épp ott tanítóskodott
– persze még meg sem írtam azt a verset –,
csak mesélem: való kellett legyen az a nyár,
s hogy gondoltam volna, mára hova jutok
vesztett verset keresve, így harminc év után.
De nem csoda, hisz annyi minden semmi lett,
volhatott s volt-voljon akkor bár-akármilyen,
ma már szegény anyám sem ismerne rám.
Fiam idézte fel a fönti két sort.
Hogy benne mért ragadt meg, nem tudom.
Keresgéltem, de semmi. Ám mindegy is,
rég egy rekviem kiért, miért szólt.

Mikor a halak nem esznek

„– *Épp most láttam egyet.*
– *Láttál? Micsodát, tündérekém?*
– *Banánhalat.*
– *Te Jóisten, csak nem?*”

(J. D. Salinger: Ilyenkor harap a banánhal)

amikor a hal épp nem harap
keress jó válaszokat
a szél elült vagy támad éppen
pirkadat kell vagy a fény nem
borult menny felhők majdnem csöpög
távol már süt még mennydörög
rossz passzban vagy a húr feszes
vagy ellazult s esetleges
harap a hal vagy nem harap
amikor a hal épp nem eszik
legenda eposz születik
ha nincs tábortűz fáklyaláng
nádason kísértet árnya ráng
mikor a halak nem harapnak
fű zizeg s patkány matat csak
hullt magot ételt keresget
a halak olyankor nem esznek
bár a víz magas lehet apad

amit akar azt csinál a hal
s mégis minden a horgászra vall
mert neki tudni kellene
mit tegyen érte ellene
hogy mit mivel és épp mikor
hogy merre pang hol fősodor
és végül illik tudni azt is
ki kinek rendez itt ma haknit
vízzel egével csillagaival

Nincs parázs

mintha tűztoronyból
az éjbe lesve
szemembe kúszik
szívemre hűl az este
ha lenne láng
ha csillagozna még
de nincs parázs
sötétbe néz az ég
szememre hűl
szívembe kúszik
űz a tűztoronytól
a vége-nincsen útig

Tsepeli gavotte

az indulat az indulat
kopogtatom az indulót
bizony hogy rossz tanácsot ad
szavak buknak föl mocskosak
de végül mindig az veszít
ki elveszti a jó eszét
begorombul modortalan
kordázom úri mód magam

az indulat az indulat
hallom ahogy a vers mulat
mint rég a krajcár cincogott
olyan e tsepeli gavotte
a vers hamiskás gyermeteg
nincs egész jól bár nem beteg
balszerencse sors csapások
így most fordított-aránylok

az indulat az indulat
kopogom rossz tanácsot ad
anyázhatnék de nem teszem
nyájasan vers-zó ligeten
klapanciázok kín a rím
kegyedék nem a híveim
lőszarra száll a kisveréb
ez is az is van épp elég

A meghívó

a meghívó egy estre szól
hol a környék pár tücske szól
és persze hát
mert rendeltek büfét
ott töltheti az éjszakát
az istenadta nép

táncot mutatnak lesz zene
beszállhat kinek tetszene
a színpadon
mi különlegesség
hódoljanak szeressék
akik nagyon nagyon

és lesz kabóca-dráma is
pár felvonás azért csakis
megmutandni
mi poszt és ultraság
prosztókon egy új kabát
tuti lesz a hakni

nem tudom megyek nem megyek
de úgy számolom egyre megy
mert messze jár
mikor föllobogtam
és persze más korokban
habár ki tudja már

A körön kívül

mindenképpen a körön kívül
kopottan korszerűtlenül
mint februárvégen burukkoló gerle
ha kell ha nem újulást jelezve
nem figyelve hóra fagyra
lenni a március rabja

mindenképpen kívül a körön
aztán úgyis jön ami jön
születtünk voltunk lázban égtünk
felértük-e a kicsinységünk
értettük-e a világ minden
atomja itt hal ízeinkben

a körön kívül mindenképpen
feladva mindent csak a reményt nem
akárha követ görgetve hegyre
lerogyva fölállva visszaesve
tudva nincs kudarc nincsen érdem
nem lesz ki helyettünk újra éljen

Üzenni még

menj folyó
vidd arcomat a tengerekbe
ismerjenek a hullámok ha érkezem
sejtjeimet mintázza só

fény tapogasd le a testem
őrizd a Braille-jeleket
olvass egy jobb világra engem
ha lesz világ hol lenni lehet

szél fújd hajam a fákra
csontomat malmod zúzza szét
hinnem kell: borul virágba
ez a föld és érdemes üzenni még

P. S.:

este van újra mérhetem
szegényedett-e életem
vitt még a lábam működött
sírok emlékek fű között
vitt az úton mit megszokott
másfelé menni nem fogok
hosszú élet is túl kevés
vigyázni kell irányt ne véts
évek tűnnek időnk lejár
hallgat a komp a kocsmá zár

Marad a dal... *Utószóféle egy mérföldkőre*

Birtalan Ferenc jelentős költő, s mint ilyen: rendhagyó. Életműve töredezett, a nyilvánosság előtti évtizedeket a rejtőzés tizenöt éve követte, s most újra itt áll előttünk, a százszor kiérdemelt nap alatt. *Talpig fegyverszünetben* érkezett: ezzel a címmel gyűjtötte csokorba a hallgatás tornyában született költeményeit, adta ki a *negyedik* verseskötetét. Lezárta ezzel múltját, életműve lezárható részét, hogy új útra indulhasson.

Ötödik verskönyve, *A félnégyes barom* valójában a változó pálya nulladik kilométer-köve. Ahogy Borsos Miklós is értette: a méhen kívüli új létezés kezdete, megterhelve persze a születés előtti lét kilenchnapos (ezeréves) történéseivel, a szülés-születés páros kínjával. Zavarba ejtő, megkerülhetetlen alkotás. Valóban annyira gazdag a mai líra, hogy e mellett a *nehézsúlyú* életmű mellett mindedig csaknem szótlánul mehetett el a hivatalos irodalomtudomány, az egymást ajnározó „egyetemes” ítések serege? Nem tisztem eldönteni. Azt azonban tudom, hogy mulasztásuk, akaratlan vagy éppen nagyon is tervszerű figyelmetlenségük a rájuk figyelő, értő olvasók sokaságát fosztja meg egy mással nem pótolható irodalmi élménytől. Birtalan Ferencről, a legalanyibb közösségi költőtől.

A félnégyes barom szerzője azon kevés kivételes költők egyike, akinek anyanyelve, egyetlen valódi nyelve a vers. Úgy költő, ahogy a madár madár – mondhatnám, ha nagy elődöm már nem használta volna másra ezt a fordulatot. Nem iskolák súlya préseli ki belőle a dalt, ugyanakkor mindent tud, amit a magyar líra formában-nyelvben az utolsó fél évszázad során kikínlódott magából. Ezeket az eredményeket is befogadva teremti meg önálló, rejtett verstanát. S ebben a patyolattiszta, szigorú rendszerben *hagyja megszületni* a műveket.

Minden egyes vers pontos, kerek egész: látletet és diagnózis a világról. Minden ciklus összefoglaló a megismert világ egy-egy szeletéről. A könyv maga pedig, mint *mű-egész*, tehát új minőség, könyörtelen összegezés az ezredfordulós világ nyomorúságáról.

Azt állítottam, hogy Birtalan Ferenc a legalanyibb közösségi költő. Hogy is értem ezt? Aki végigolvasta a verseket, nem kíván magyarázatot. Aki szerény megjegyzéseimre támaszkodva kíván elmélyülni a könyvben, talán utólag egyetért velem: Birtalan Ferenc művészetében nincs külön belső és külső világ, mint ahogy nincs magánemberi vagy közemberi attitűd sem. Minden, ami történik, minden, ami van, az a költő legbensőbb énjének eseménye vagy állapota. A költői őszinteség (és a pontosság) alapvető feltétele ez a totális egység.

Birtalan Ferenc verselési technikája teljes mértékben része ennek a totális egységnek. Örömmel fedeztem fel a legbonyolultabb ritmusok töredékeit, az időmértékes és a hangsúlyos verselés fölényes összeolvasztásának eredményeit – mondjuk ugyanabban a versben az ambroziánus sor és a felező nyolcas sajátos házasságát –, a látszólagos szabad versekben az időmérték lázas lüktetését, a rímekben és anti-rímekben a kortárs zene átszivárgását. A költő minden eszközt alárendel az ön-kifejezésnek, így formai leleményei soha sem válnak öncélúvá. Kihaszználja a számítógépes szövegszerkesztés lehetőségeit, de nem emeli őket a vers fölé. Él a szóalkotás újmódi leleményeivel, de csak ott, ahol annak lényegi funkciója van. Igen! Erről szólni kell: Birtalan Ferenc szókészlete, mondatfűzése, példásan egyszerű nyelve a csiszolt ékkövek kemény szépségével hat. Semmi hebehurgya kifejezés, semmi pontatlanság, semmiféle hazugság sem terheli.

S ha ez igaz, szinte természetes, hogy a szerző korántsem jókedvű lírikus. A világ (a kívül-belül egy világ) beteg, súlyos beteg – korábbi egészséges évei sem bizonyultak többnek illúziónál. A szépség mindig mozzanat volt csupán, de olyan kivételes fontosságú mozzanat, amelytől csak ilyen fájdalmas versekben lehet elbúcsúzni, mint az *Ítéletidő* ciklus szembenéző-tisztázó költeményei, vagy a *Veronika* ciklus elkésett szerelmes versei. A *Szív-koszorú* hosszúversként is felfogható rapszódia-sora a költő új útjának e szempontból is legizgalmasabb bizonyítéka. Kiváló szubjektív ellenpontja *Az álmok utolérnek* ciklus (a valódi és az illuzórikus nemzedéki közösségélménytől búcsúzó) darabjainak.

A körön kívül létező, s ezzel világos fejjel szembenéző költő folyamatosan perli a világot, a világ-nagy metaforaként felfogott Istent; a kicsinyes, bugris környezetet éppúgy, mint önmaga meghaladott, régi lényét. Ez a folyamatos per a forrása annak a furcsa szomorúságnak, amely a búcsú bánatát ugyanúgy hordozza, mint a megújulás szemérmes reményét. Ennek a bonyolult érzés-egyvelegnek a legkézenfekvőbb megjelenési formája az annyiszor lesajnált, annyiszor kárhoztatott dal.

Marad tehát a dal, amelynek Birtalan Ferenc költői indulása óta a nagymestere. Marad a dal, mert egyszerűségében a legbonyolultabbat is kimondhatja, mert tisztasága kiveti magából az évezredes mocskot. Marad a dal, mert kiéneкли belőlünk a Sátán salakját, egyesíti bennünk mindazt, ami összetartozik. Persze csak akkor, ha valódi, poklokat-megjárt költő szájából-szívéből bukik ki. Ha a lét ezernyi rezdülése úgy szervesül dallá, hogy kénytelenek vagyunk napestig nyelvünkön-szívünkön dédelgetni szövegét-dallamát. Mint Birtalan Ferenc versei esetében. Hiába *hallgat a komp a kocsma zár*, ha ezeket a dalokat dúdoljuk-dünyögjük – akár félálomban is – magunk elé, biztosak lehetünk benne, hogy a komp holnap újra fogadja a zajongó átkelőket, s persze a kocsma is kinyit, feltétlenül.

Gyimesi László